

Frivilliga Automobilkårens Riksförbund

REDOVISNING AV STYRELSERESA 2022

Datum 14 – 19 Maj 2022
Besöksmål Bosnien och Hercegovina, Kroatien

Inledning

Rikskårsstyrelsen hade som mål att se hur frivilligorganisationer i de två länderna är uppbyggda, vilken materiel man förfogar över samt hur rekrytering och finansiering av verksamheten är ordnad. Utresan gick från Arlanda till Sarajevo och hemresan från Dubrovnik.

Utöver besöken på organisationerna var ett besök på svenska ambassaden och vid Tunnel of Hope i Sarajevo och Srebrenica Memorial inlagda. En norsktalande guide följde med gruppen under hela besöket i Bosnien och Hercegovina. Utöver faktainformationen lämnande han också sin personliga upplevelse och erfarenhet av upplösningen av Jugoslavien och inbördeskriget.

Sarajevo

En lokal guide tog inledningsvis oss till ett av de höga berg som omger staden, och där man har utsikt över stora delar av de centrala delarna. Härifrån, och från de andra bergen, hade de serbiska styrkorna fullständig kontroll över Sarajevo, och kunde med sitt artilleri slå ut de militära målen. Tyvärr förstördes också många civila mål, och fortfarande ser man hur fasaderna har skador från kulsprutor och granatsplitter. De serbiska styrkorna behärskade också den centralt belägna flygplatsen, och kunde därigenom förhindra införsel av förnödenheter och materiel till de bosniska styrkorna. Den 350 000 stora civilbefolkningen blev därigenom också utan leveranser av den mat och de mediciner man normalt hade tillgång till, vilket resulterade i svält och nöd under den 1425 dagar långa belägringen.

Tunnel of Hope, eller Tunnel D – B, är den 800 meter långa tunnel, som bosniakerna lyckades gräva vid banändan på flygplatsen. På detta sätt kunde man få kontakt med de egna styrkorna på andra sidan och få tillgång till vapen och de viktigaste förnödenheterna. Tunneln byggdes mellan mars och juni 1993, är 1,6 meter hög och 1 meter bred. En enkel järnväg underlättade transporten, men huvudsakligen transporterades allt på ryggen.

Vid besöket på ambassaden blev vi mottagna av ambassadör Johanna Strömquist och en från UD utsänd handläggare. Ambassadören redogjorde för läget i landet och den problematiska situation som råder, då landet är uppdelat i två administrativa entiteter, Federationen Bosnien och Hercegovina, Republika Srpska, och ett distrikt, Brcko-distriktet. Dessutom lever tre folkgrupper i landet, bosniaker, serber och kroater. Landet leds av presidentrådet, och presidenten byts av var åttonde månad. Presidenten skall då vara bosniak, serb eller kroat enligt ett rullande schema. Vidare har entiteterna egna regeringar

Frivilliga Automobilkårens Riksförbund

som styr inom sina områden. Som ett annat exempel på hur komplext styret av landet är, nämnde ambassadören att det finns 16 olika polisorganisationer i landet.

Vid resan inom landet noterades att inga formella gränser är upprättade, men det markeras tydligt med skyltar i vilken entitet man befinner sig.

Srebrenica Memorial

Bussresan gick efter kurviga och tidvis något sämre vägar och genom blandad gran och tallskog. Vi noterade det småskaliga jordbruk som bedrivs på högplatåerna och även de många små sågverk som fanns. Guiden informerade att sågverken haft ett uppsving sedan kriget i Ukraina inleddes, då de ryska sågverken fått svårigheter med sin export.

Vid ankomsten till den nedlagda batterifabrik som utgjorde uppsamlingslägret i Srebrenica, fick vi en inledande presentation av en av de som överlevde massakern. Kriget inleddes med att serberna upprättade en Safe Zone, dit muslimerna i området fördes. Där skildes pojkar och män från sina familjer och avrättades efter några dagar. En cirka 30 minuter lång film med olika sekvenser från lägret och avrättningar visades därefter. Massakern kunde dokumenteras av många, då VHS-kamerorna var vanlig förekommande. Därför känns också så mycket igen från nyhetsutsändningarna och de fotografier och reportrar som rapporterade från lägret.

Efter filmen guidades vi genom fotoutställningen och den nya utställningen med föremål som samlats ihop efter kriget. Besöket avslutades med ett besök på gravmonumentet, där 8372 vita pelare som symboliserar de avrättade.

Mostar

Efter vi kommit in i Hercegovina noterades också hur landskapet förändrades. Barrskogen övergick i lövskog och tät sly. När vi närmade oss målet, passerade vi också bördiga jordbruksområden, där grönsaksodling dominerade. Närmast Mostar passerade vi ett antal stora vingårdar, där både röda och vita viner produceras. Staden Mostar har cirka 100 000 invånare, de flesta bosniaker, en mindre andel kroater och de flesta serber lämnade entiteten under kriget.

Floden Neretva delar staden Mostar, och under inbördeskriget höll de kroatiska trupperna den ena sidan och bosniakerna den andra sidan av floden. Samtliga broar förstördes, även den ikoniska Stari Most, gamla bron från 1566, som kroaterna sprängde. Den är idag återuppbyggd med internationell hjälp, delvis med de stenar som kunde hämtas från flodens botten och resterande från samma stenbrott som den ursprungliga bron.

Mostar drabbades inte lika hårt av förstörelse som Sarajevo, men fortfarande ses skador på hus. Den berömda gamla stan skadades också svårt, men är till största del återställt, till glädje för den stora skara turister som besöker staden. Landet har en ökande ström av turister från Mellanöstern, då det är ett muslimskt land med moskéer och halalkost.

Savez Gorskih Sluzbi Spasavanja u BiH - GSSUBIH

Frivilligorganisationen ligger i centrala Mostar, och är inriktad på räddningsinsatser i bergen i hela landet. Därför är kårens logotyp försedd med den fridlysta bergsblomman edelweiss. De flesta medlemmarna är aktiva bergsklättrare, vilket nog är en förutsättning för att kunna delta i insatserna. Eftersom bergen är attraktiva för olika aktiviteter, är uteliv populärt bland både

Frivilliga Automobilkårens Riksförbund

befolkningen och turister. Vintertid kan temperaturen sjunka till -20° C och det faller stora mängder snö. Många av topparna går över 2000 meter och är mycket branta. Snöskred på vintern och översvämningar på sommaren är vanligt. Därför sker insatserna på vintern på skidor. Vid insatser kan man få assistans av helikopter för att ta sig till olycksområdet.

Det vi slogs av var de bristfälliga lokaler GSSUBIH hade. Organisationen finansierar själva sin verksamhet, utan stöd från det stat eller myndigheter. De mottager vissa donationer, men har för dålig ekonomi för all den träning de skulle behöva medlemmarna. Man har samarbete med räddningstjänsterna och materielen har man delvis fått dessa. Man har även fått viss materiel från systerorganisationen i Kroatien. Organisationen är ideell i dess mest extrema form. Inga ersättningar utgår och man har inte någon rätt till att lämna arbetet vid en insats.

Totalt över Bosnien och Hercegovina ingår 22 organisationer, de flesta för insatser i bergen.

Dubrovnik

Vid inresan i Kroatien reste vi in i EU. Gränspassagen och passhanteringen tog sin tid, trots att chauffören valt en mindre trafikerad övergång. Hade han valt den normala rutten med bättre väg, hade vi tvingats resa in och ut två gången, då Bosnien och Hercegovina har en lite landsträcka mot Adriatiska havet norr om Dubrovnik. Detta lär förlänga passhanteringen till timmar. I denna sydöstra del av Kroatien är landet mycket smalt, cirka 30 kilometer. Därför såg vi havet redan vid gränsövergången uppe i bergen.

Hrvatska groska sluzba spasavanja – Croatian mountain rescue service

Även denna frivilligorganisation är inriktad på räddningsinsatser i bergen och har edelweiss i sin logotyp. Organisationen bildades redan 1950 och 2002 blev man fristående. Man utbildar även för räddningsinsatser vid snöskred, i grottor, på floder och hav och har även utbildade dykare bland medlemmarna. För sökningar har man hundförare med hundar och även medicinskt utbildad personal. Med sin långa kust, många öar och många som seglar i området, liknar vissa insatser de Sjöräddningen utför hos oss. Landets försvarsmakt tillhandahåller helikopterassistans för att snabbt komma ut till olycksplatserna. Organisationen nås över larmnumret 112 och leder insatserna i bergen.

Det som slog oss, var vilka helt annorlunda förutsättningar denna organisation har ekonomiskt. Tack var att landet är en del av EU är man medlem i flera internationella organ. Man har även en anställd förbundsdirektör och administratör. Medlemmarna ersätts vid insatser och är försäkrade. Man har ekonomiska medel för upphandling av modern materiel som drönare och för att löpande utbilda och träna medlemmarna. Man arbetar även förebyggande genom information.

FAK

Vid besöken på ambassaden och frivilligorganisationerna informerade Rikskårchef Curt-Ove Jakobsson om vår verksamhet och överlämnade vår sköld som minne av besöket.

Noterar av

Klas Göran Asplund

RKS